

1927

BUTLLETÍ
DELS
MUSEUS D'ART
DE
BARCELONA

JUNTA DE MUSEUS

GENER — 1932

vindrien a ésser altra cosa que els comptes que portarien certs romeus de les visites fetes a la església de Sant Miquel; i qui sab si els sobtats, lleugeríssims, que hom percep en la ratlla horitzontal que'ls travessa, coincidint amb les ratlles 6 i 12 senyalarien les mitges dotzenes de visites efectuades.

cidol 12f ab

Fig. 11

La relativa escassetat de grafitis existents a Cruïlles no donen lloc a enfondir més en la matèria. Esperem que sorgiran altres avinenteses que permetran estudiar aquesta nova modalitat epigràfica a casa nostra.

Mentrestant ja sabem tot el que, sinó amb ulls de expert, al menys amb ulls de pacient recercador hem arribat a veure en aquesta per tants conceptes interessant església de Sant Miquel.

Qualsevulla cosa més que us pugui interessar sobre el que us reportem, o afer que s'hi relacioni, sabeu que podeu manar al que és ben devot amic i admirador vostre,

RAFEL MASÓ VALENTÍ
Arquitecte

ALGUNS DONATIS I DIPÒSITS ALS MUSEUS

La Junta de Museus de Barcelona ha rebut darrerament els següents donatius i dipòsits:

Dels Hereus de la senyora Puig Abària. Retrat de tamany natural, a l'oli, de la senyora Clotilde d'Abària, obra del pintor Francesc Masriera (1843-1902), una de les més belles pintures del famós pintor i retratista barceloní. D'ella donarem reproducció i una nota de comentari en un dels pròxims números del nostre BUTLLETÍ.

Del senyor J. Miró. Retrat de nena, oli, del notable pintor Joan Brull (1863-1912), una de les més sentides de l'artista. Serà reproduïda i comentada apart en un número pròxim.

De l'Escola d'Arts i Oficis i Belles Arts de Barcelona (Llotja). A iniciativa del seu Director, senyor Fèlix Mestres, membre de la Junta de Museus, foren posades en dipòsit a la Junta de Museus, i amb destí al nou Museu Especial de reproduccions que s'organitza a Montjuïc, totes les reproduccions d'obres d'art guardades en els magatzems de reserva d'aquell centre pedagògic.

Cal dir que una part important d'aquest dipòsit ve a omplenar llacunes a les sèries d'emmotllats de la col·lecció dels Museus i que alguns exemplars són notables per tractar-se d'obres poc reproduïdes i difícilment abordables per a els emmotlladors. L'època de Lorenzale i de Milà i Fontanals a Llotja es reflexa en la finesa d'esperit que presidia la tria dels exemplars que l'Escola de Llotja posava sota els ulls dels escolars, i és d'esmentar la qualitat d'alguns d'ells, que assenyalen una perfecció de l'ofici d'emmotllador, que seria convenient restablir en els nostres temps d'excessiva industrialització.

El total dels exemplars ingressats és de 186.

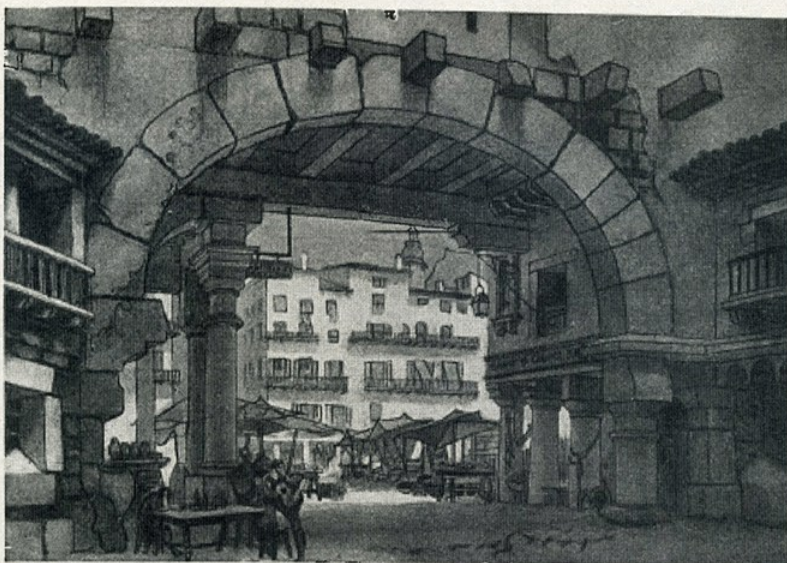
De l'Associació de Pessebristes de Barcelona. La benemèrita Associació de Pessebristes de Barcelona, a la qual es deu el reviscolament de la bella tradició pessebrística catalana, ha donat a la Junta de Museus una col·lecció de tots els tipus de medalla encunyats per la mateixa i destinades als concursos que anualment celebra a Barcelona. El projecte de la medalla fou executat en relleu, d'una manera perfecta, per l'escultor senyor Parera.

Les categories de la medalla, totes presents en el donatiu, són: or, argent, coure i alumini.

Del Col·legi de Farmacèutics de Barcelona. Una de les notes més interessants del Poble Espanyol de Montjuïc, durant la passada Exposició, fou la farmàcia antiga, organitzada pel Col·legi de Farmacèutics de Barcelona, a base d'elements dispersos d'antigues farmàcies de la nostra ciutat, corresponents, quant a època, i en sa majoria, al segle XVIII.

El conjunt reunit era d'importància des del doble punt de vista artístic i de caràcter, i constituïa a la vista del públic una reconstrucció perfecta d'una oficina farmacèutica del segle XVIII, salvant-se amb ella una imatge del passat que fatalment seria perduda si els museus, complint la llur missió, no la sabessin guardar.

El Col·legi de Farmacèutics de Barcelona,

Josep Castells. — *La Dolors*. Acte I. Liceu, 1916

molt belles coses; però l'obra de Soler queda per damunt de totes amb grandesa sobirana. El segueix de prop Vilomara; de més lluny, Alarma i Junyent; de molt més lluny, els altres...

... Orientats ara per aquest brevíssim i lleu apunt cronològic, en un proper article tractarem de donar una idea del que serà l'exhibició de l'escenografia catalana en el Palau Nacional de Montjuïc, coneixent, com coneixem, els elements originals, teatrinos, decoracions planes i projectes de perspectiva escènica que són propietat de la Junta de Museus.

MARC-JESÚS BERTRAN
Conservador del Museu del Teatre

UNA NOVA OBRA D'EN FRANCESC MASRIERA AL MUSEU

Els hereus d'En Joan Puig d'Abària han dipositat al nostre Museu d'Art Contemporani un magnífic retrat de la senyora donya Clotilde d'Abària, marquesa de Llanos, degut a la mà del que fou gran artista pintor i

joier barceloní En Francesc Masriera (1842-1902).

El nostre Museu té ja algunes obres importants d'aquest meritíssim artista, ben representatives de la modalitat i de la seva escola artística, com el *Retrat de l'esposa del pintor*, *En presència del Senyor* i el *Retrat de la mare política del pintor* (que és un cap d'estudi meravellós), les quals junt amb el retrat de la marquesa de Llanos donaran la més exacta impressió de la gran qualitat de retratista elegant i correcte que fou el pintor Francesc Masriera.

Indubtablement que el Museu d'Art Contemporani de Barcelona no podria ésser complet si no hi estava ben representada aquesta dinastia de grans artistes que porten el cognom Masriera i que floreixen amb esclat a tota la segona meitat del segle XIX fins als nostres dies.

Deixebles de l'Escola de Llotja i del mestre En Josep Serra i Porson (1824-1910), els germans Josep i Francesc Masriera, a la vegada que al perfeccionament de la joieria, es dedicaven amb tota l'ànima d'artistes al conreu de la pintura. Passaren després a Itàlia, on encara se sentia la influència neoclàssica.

No obstant, els Masriera, tant En Josep amb el paisatge (del que en fou gran mestre) com En Francesc amb la figura i el retrat, es

Francesc Masriera. — Retrat de senyora —

sentiren atrets per altres viarany i escoles, llavors més modernes: les de Haer i Martí Alsina amb el paisatge i les tradicions dels Madrazo, Fortuny i Rosales amb la figura.

De la fervorosa adoració que sentien els nostres Masriera pels dos últims grans pintors, n'és exemple el magnífic edifici-taller que bastiren al carrer de Bailen, on com homenatge als esmentats mestres de la pintura, aixecaren a l'entrada les estàtues de Fortuny i de Rosales, les primeres que es dedicaven a tan grans artistes.

En Francesc Masriera fou el retratista famós d'una època postfortunyiana: encara amb En A. Caba es partiren a casa nostra la preponderància del retrat per a les famílies acomodades i aristocràtiques. Sens dubte que, encara que de la mateixa edat, ambdós artistes es diferenciaven molt per llurs escoles.

En Masriera retratista sentia més aquella frívola fastuositat senyorial tan agradable a la feminitat per les tonalitats nacrerines rossenques i grises que recordaven les d'En Fortuny i que aquest havia emprat a Goya per a pintar els nuvis de *La Vicaria*.

Les delicades qualitats de les sedes, velluts, pells, plomes i flors que donaven a les figures un atractiu imponderable, eren l'encant de la generació amb la que va conviure En Francesc Masriera, l'escola preciosista del qual seguiren alguns altres artistes com En Tomàs Moragues i En Romà Ribera.

El retrat que de la marquesa de Llanos entra avui al nostre Museu d'Art Contemporani, té, doncs, totes aquelles magnífiques qualitats de les bones pintures d'En Masriera. És una gran tela que amida 2'24 x 1'75, a l'oli, amb fons fosc, decorat amb un gran gerro oriental amb flors i metalls daurats, i al costat un paravent japonès, també de tons foscos. Sobre aquest fons destaca majestuos el retrat de la marquesa de Llanos. La figura és de grandària natural, asseguda en un silló i vestida de blanc, amb gran luxe, roba de seda, pells i puntes Richelieu al coll, flors a la mà i coixí de seda pels peus.

L'habilitat i el bon gust de l'artista són allí plenàriament abocats. La qualitat de les sedes mostren una vegada més les grans qualitats artístiques del pintor Francesc Masriera.

MONTSERRAT VIST PELS PINTORS CATALANS

El Monestir de Montserrat, en celebrar l'any darrer solemnia Festes Jubilar commemoradores de la seva fundació feta per l'abat Oliva l'any 1031 i de la proclamació de la Mare de Déu allí venerada per Patrona de Catalunya l'any 1881, va incloure en el dens programa de festes religioses i culturals un concurs de pintura, dibuix i gravat sota el lema «Montserrat vist pels pintors catalans», amb aquesta llista de recompenses: Premi *Madona Bruna*, ofert pel Monestir a la millor pintura de paisatge montserratí, 10.000 pessetes. — Premi *Abat Oliva*, ofert per Francesc Cambó a la millor pintura del Montserrat històric, 10.000 pessetes. — Premi *Montserrat Patxot Rabell*, ofert per Rafael Patxot a la millor pintura del Montserrat llegendari, 10.000 pessetes. — Premi *Sant Jordi*, ofert per la Diputació de Barcelona, 2.500 pessetes. — Premi *Ciutat Comtal*, ofert per l'Ajuntament de Barcelona, 5.000 pessetes. — Premi *Santa Cecília*, ofert pel restaurador de la Capella romànica, 4.000 pessetes. — Premi *Llobregat*, ofert per un devot del Monestir, 1.500 pessetes. — Premi *Pedralbes*, ofert pel comte de Güell i marquès de Comillas, 1.500 pessetes. — Premi *Marquesa de Tamarit*, ofert pel marquès de Tamarit, 1.000 pessetes. — Premi *Vall Mal*, ofert per la Companyia de l'Aeri de Montserrat, 2.500 pessetes. — Premi *Parsifal*, ofert per l'Aeri de Montserrat a Sant Jeroni, 1.000 pessetes. — Premi *Escolania de Montserrat*, ofert per Josep-Maria Creixell, 1.000 pessetes. El Comitè d'honor estigué constituït pels senyors Rdm. P. Abat de Montserrat (president), Josep Puig i Cadafalch, Delegat de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona, Conseller de Cultura de la Diputació Provincial, President del Círcol Artístic, President del Círcol Artístic de Sant Lluc, Joaquim Cabot i Rovira i Ramon Graupera i Garrigó (secretari). El Jurat admissor i qualificador fou integrat pels senyors: Dom Pere Celestí Gusi (O. S. B., conservador de la Pinacoteca del Monestir, president), Joaquim Folch i Torres (director dels Museus de Barcelona), Manuel Trens (prevere, conservador del Museu Diocesà de Barcelona), Rafael Benet (crític d'Art), Carles Capdevila (crític d'Art), Marius Gifreda (crític d'Art), Josep

ESTEVE BATLLE

Conservador del Museu d'Art Contemporani

BUTLLETÍ DELS MUSEUS D'ART DE BARCELONA

PUBLICACIÓ DE LA JUNTA DE MUSEUS

FRANCISCO MASRIERA, EL PINTOR DE LA RIQUESA

En l'antologia dels pintors que promogueren i donaren impuls al nostre renaixement artístic, no pot manca-hi Francisco Masriera, que fou un gran intuitiu de l'Art i un temperament colorista formidable, ço que li permeté assolir una merescuda anomenada, malgrat haver-se mantingut allunyat sempre de les disciplines acadèmiques. La correcció de son dibuix, la intensitat i finor de son colorit i la distinció i elegància de les figures que pintava i d'aquelles composicions originals i opulentes de les quals solia voltar-les endut per la força de la seva fantasia refinada, fan d'ell un dels pintors catalans vuitcentistes més personals i complets en el gènere pictòric que havia escollit.

«Paco» Masriera, com solien anomenar-lo els íntims, nasqué a Barcelona el 27 d'octubre de l'any 1842. Dedicat de noiet al treball de joieria en l'obrador que tenia establert el seu pare Josep Masriera Vidal al carrer de Vigatans, donava als tretze anys proves de posseir un gust refinat, en els treballs que executava, i d'una exquisida originalitat de concepció, ço que determinà al mestre joier a enviar-lo a Ginebra per tal de què aprengué el procediment de la pintura a l'esmailt, d'on li nasqué la inclinació per a pintar a l'oli, que li durà tota la vida. Contribuí a fer-li estimar la perfecció del dibuix que la concepció de les joies exigia, les lliçons rebudes del professor de Llotja, Serra Porson, home meticulós i detallista, exigent amb els seus deixebles i admirable aquarellista.

Quan «Paco» Masriera tornà de Suïssa amb l'ànima de pintor oberta de bat a bat, començà a treballar de ferm, a pintar retrats i a cercar la companyonia dels artistes de mè-

rit, entre els quals trobà franca acollida per son caràcter obert i per l'entusiasme que sentia per les coses relacionades amb la pintura. L'any 1876 va enviar a l'Exposició de Madrid el quadre *L'esclava*, que considerà com la seva primera obra formal, pintura que cridà fortament l'atenció del Jurat, essent-li adjudicada una segona medalla i passant a la col·lecció del Palau Reial. Ja l'any 1873 havia pintat un magnífic retrat del seu pare, de caire clàssic, i en 1874 altre de la seva germana, amb un vestit blau que és una delícia de finor, i que assenyala la seva entrada al clos de la pintura senyoriívola, en la qual sobreixien llavors els artistes Caba, Miralles i Martí i Alsina, seguits de prop per Tamburini i altres novells pintors de vàlua.

L'èxit assolit a la capital d'Espanya l'havia consagrat com a pintor notable, i desitjós de perfeccionar-se, freqüentà les exposicions nacionals d'Art, a Madrid, els salons de Belles Arts, de París, i els importants museus d'ambdues capitals, de quines visites freqüents en treia profitoses ensenyances, al mateix temps que arrodonia el seu temperament amb la veneració que anava sentint pels grans mestres antics i moderns, i entre els darrers, per Fortuny i Rosales, quina estimació volgué perpetuar alçant-los-hi sengles estàtues de pedra a l'entrada del magnífic taller que, junt amb el seu germà Josep, excellent paisatgista, féu bastir al carrer de Bailen. Home senzill i comprensiu, tenia una fe absoluta en el seu art; mes respectava i fins admirava els capdavanters de la pintura moderna que anaven imposant-se a França: Monet, Besnard, Manet..., ço que no el portà pas, però, a doblegar-se als corrents naturalistes de 1870, ni als impressionistes que vingueren més tard: vivia amarat de l'optimisme pictòric dels Fortuny, Madrazo, Casanovas Estorach i Villegas, perquè com ells, es sentia *iluminista* i creia a ulls clucs

que la tasca a complir per tot artista, és l'embelliment del natural, i d'una faísó especial, en tractar-se de la interpretació de la figura humana; aquesta concepció el feia fugir dels tons grisos i dels clarobscurs accentuats,

de dona, que li plaïa pintar en l'esclat de la joventut i de la bellesa física, envoltada de rics elements decoratius, en un ambient de sump-tuositat que respirés el goig de viure. Una de les obres notables d'aquest grup és el retrat de

✓ F. Masriera. — L'esposa de l'autor
(Museu d'Art Contemporani, Barcelona)

els quals en passar el temps enfosqueixen i deformen les pintures; així com de les crueses dels temes que creia massa realistes. Així i tot, de tant en tant es sentia clàssic i pintava teles tan sòbries i verídiques con *La prometença* i *Dona cosint* (1885).

La seva obsessió eren les coloracions brillants, i el seu fort, el retrat, especialment el

cos enter de la seva esposa, pintat l'any 1874, admirable com a obra de conjunt i de detall, el qual destinà a l'Exposició de Madrid d'aquell any, on fou molt discutit. Deu anys més tard pintà altre retrat de la muller, en bust, sens dubte una de les obres més fermes que ha deixat, i en ell es veu la persistència amb la qual les imatges s'aferraven a la seva

retina, car semblen pintats el mateix dia, per la frescor del model.

En el desplegament de la personalitat de Masriera, i dintre la seva única orientació, poden assenyalar-se dues èpoques: la primera en la qual dibuixava i composava acuradament i que enclou les obres pintades fins a l'any

nom: *Maria de Magdala*, *Odalisca perfumant-se*, *La model*, *Un debut*, bellíssim contrast de vestits blancs i negres; *Pierrette*, *Curiositat*; el retrat del *Rector de Vallfogona*, per a la Galeria Barcelonina de Catalans Il·lustres, i no pocs de senyores i senyoretes de la nostra aristocràcia, entre els quals cal esmen-

✓ F. Masriera. — *La penitent*
(Museu d'Art Contemporani, Barcelona)

1885, ço és, quan anava venent les dificultats que li eixien al pas, mercès a la potència endevinadora del seu talent; i la segona, quan ja en la plenitud de ses facultats i dominador de la tècnica escollida, simplificava el dibuix i pintava amb pinzellada franca i sucosa, segur de trobar els efectes de llum, de relleu, de color i de transparència que desitjava. A la segona època pertanyen les obres que li han donat

tar el de la senyora de Cuyàs. Dos anys abans de morir pintà una tela superba: una formosa dama saltant del llit, obra en la qual logrà concentrar totes les qualitats selectes de pintor del seu temps que tresorejava, fruit saborós d'aquells anys de glòria i de profit, en els quals, amb tot i adinerar com cap altre artista la seva producció fecunda i enlluernadora, venia les seves pintures bon punt les exposava, i

✓ F. Masriera. — La mare política de l'autor
(Museu d'Art Contemporani, Barcelona)

es veia rublert d'encàrrecs d'importància. S'havia convertit en el pintor de la riquesa. Al nostre Museu d'Art Contemporani la representació de «Paco» Masriera no hi és prou completa, amb tot i la valor intrínseca de les obres que hi figuren, alguna d'elles força personal, com *La penitent*, adquirida l'any 1891; *Davant del senyor*, tinguda per una pintura definitiva i notable per la qualitat dels seus components; *Retrat de l'esposa*, bell exemplar de pintura de la moderna escola catalana, i el no menys interessant de la sogra del pintor; i a la Tinència d'Alcaldia del districte X, el quadre de composició *Melodia de Schubert*, que assolí un gran èxit, tant que se'n feren nombroses reproduccions i en el qual s'endevinen per la parquetat de les coloracions i la simplicitat de la línia, les influències de l'evolució que la pintura de saló feia a l'estranger, especialment a París. Al Museu d'Art Modern de Madrid, hi té les teles *No ve* i *Estudi de pintor*, ambdues de la primera època; altra al de Bilbao i moltes escampades per importants col·leccions particulars, havent estat membre de diferents jurats i obtingut varies recompenses en les exposicions a les quals concorre-

gué, entre elles primera medalla a Barcelona. La trajectòria artística del nostre «Paco» resta fixada en el *Museu Masriera*, de Llaveneres, muntat pel seu nebot Lluís, també excellent pintor, fidel a la tradició artística de la família.

La mort el sorprengué en plena producció el 15 de març de 1902, a la ciutat nadiua, quan acabava de pintar una tela de composició a l'aire lliure, en la qual es reflectien les llunyanes influències rebudes a París; es tracta d'un bell paisatge amb figures, ben compost i fresc de color, que té un cert perfum de Watteau o de Fregonard.

En la joventut col·laborà a la revista casolana *El Recuerdo*, que junt amb el seu germà Josep, Celestí Barallat i altres amics confeccionaven mensualment; en ella hi anotava les seves impressions, sempre justes i personals. També, com molts joves del seu temps, havia actuat en diferents teatres particulars, alligornat pel conegut actor còmic Capo, mostrant disposicions per a l'escena.

La producció de «Paco» Masriera és abundosa, personal i representativa d'una època característica; ço que ens porta a considerar-la

amb tot respecte; pintura *verista*, acceptat el criteri d'aquell temps, mes, exaltada i voluptuosa, en el sentit estètic; pintura de fantasia i d'observació; sumptuària, decorativa i expressiva alhora, per a arribar al domini de la qual necessitava l'artista rebre constantment la influència dels agents exteriors; romàntica i objectiva, no permetia al pintor endinsar l'esguard en el seu jo, sinó al contrari, el duia a apropar-se al natural i passar-li pel damunt, si es feia precís, per tal de assolir el grau màxim de la bellesa plàstica perseguït en un ferm darrer professional de triomfar.

Eren aquells els dies de l'academisme, a quina pesantor no es podia pas sostraure, mal-

grat la seva independència de caràcter i l'haver fugit del camí doctrinal de Roma, que exigia trametre l'*obra de pensionat* per a ésser tingut per un pintor complet i merèixer el plàcet dels mestres i de la crítica. Ara els temps han canviat molt i per a judicar l'obra de «Paco» Masriera ens toca abstreure'ns de tota pressió del medi, reculant al menys trentacinc anys; llavors, en l'ambient dels nostres pares, amb la seva burgesia adinerada de vida casolana, amb el seu desig d'ostentació d'una riquesa que no es sabia fruir, l'obra del pintor ens semblarà justa i encertada; pendrà consistència i ens mostrarà totes les seves valors positives, car es basava en les tres qualitats immutables de tota pintura al través dels segles: *forma, color i qualitat*, passades pel cedàs d'un temperament impulsiu, dotat d'aptituds extraordinàries, d'un veritable temperament de pintor.

MANUEL MARINEL-LO

MOSSÈN SANÇ CAPDEVILA I FELIP

Amb el cor adolorit i pregonament apesarat, el dia 20 de setembre vàrem assistir al seboliment del nostre plorat amic íntim. I la nostra pena era vehement per doble motiu: per la pèrdua irreparable de l'amic i per l'estroncament de l'obra agegantada que tenia entre mans.

Aquesta obra la vàiem de prop i la vivíem; puix, mútuament, cada jorn, ens explicàvem els respectius goigs en les troballes que verificàvem: ell, sota la pols i jo, sota terra. Quan havia descobert un artista, la documentació d'una obra d'art, d'una institució o d'una data històrica ignorada, l'esplai era aureolat de joia intensa. I així, coneixedor dels seus projectes, em crec en el deure d'exposar quin era el seu treball i per quins camins esperava conduir-lo al seu coronament.

Deixem de banda la feina de bastaix aclaparadora en l'arreplic, neteja i relligadura de tants arxius. Els havia col·locat per ordre alfabètic de parròquies, obeint al pla científic que es proposava, això és, fer petites monografies dels llocs, temples parroquials i ermitans, santuaris, convents i institucions, i, una vegada esgotats tots els materials, escriure un treball de conjunt sobre la diòcesi. Són fruit d'aquest

✓ F. Masriera. — Davant del senyor
(Museu d'Art Contemporani, Barcelona)

car els drets de la patent de Jacquard, un tal Breton aportà varis perfeccionaments a la màquina de referència i gràcies als mateixos pogué ésser una realitat l'aspiració durant tants anys perseguida de suprimir el tirador de llaços. En canvi, el treball del teixidor continuà essent manual fins a la segona meitat del mateix segle, ja que aleshores el teler Jacquard mecànic començà a substituir el mogut a mà. Avui dia es la màquina Verdol la que expressa la màxima evolució de l'invent bàsic de Basile Bouchon.

A últims del mateix segle, aquest teler rebé un nou perfeccionament al ésser-li aplicat el batan per a llançadora corredora, que inventà Joan Kay, en 1735. Fins aleshores, en tots els sistemes de telers, la llançadora era passada a mà, per dintre de la calada, pel teixidor, mentre que amb el dispositiu de Kay la llançadora era portada pel batan i passava d'un costat a l'altre del mateix, impulsada per uns tacs moguts alternativament pel teixidor mitjançant una corda degudament combinada amb els mateixos. L'aplicació d'aquest invent vingué doncs, a simplificar el treball manual del teixidor.

Feta aquesta exposició, anem a veure ara en què pot consistir aquesta línia divisòria que s'atribueix a la màquina Jacquard. Pel que afecta a l'operació de teixir, és a dir, a l'elaboració de la tela, l'adaptació de la màquina Jacquard no implicà la més petita variació, car de la mateixa manera continuà el teixidor introduint la trama entre l'ordit. Pel que afecta a l'ornamentació de les teles, tampoc implicà cap variació l'adopció de la màquina de referència, car l'evolució del fil de l'ordit es produïa per un mateix sistema mecànic. Que aquestes evolucions estiguessin supeditades a uns llaços o a un paper perforat, en res influïa en la reproducció ni repetició dels dibuixos.

Si una línia divisòria pot atribuir-se a la màquina de Jacquard, aquesta afecta a la tècnica del tissatge, però la mateixa no té, en aquest aspecte, altra importància que la que puguin tenir els dispositius de Garen o de Falcon. Amb el del primer queda simplificat el treball del tirador de llaços al produir aquest l'estirament dels cordills del simple per mitjà d'un sistema de palanca. Amb el del segon es simplifica encara més el treball d'aquest obrer auxiliar, car aleshores ja fou el propi teixi-

dor qui per mitjà d'una palanca moguda amb el peu produïa l'obertura de la calada. I amb la màquina Jacquard queda suprimint el concurs de l'obrer auxiliar, car el treball d'aquest — limitat ja considerablement — era fet per la mateixa màquina accionada pel teixidor mitjançant la referida palanca. Com a conclusió direm, doncs, que la característica de la línia divisòria que assenyalava la màquina Jacquard consisteix en la supressió del tirador de llaços i que no havent tingut aquest fet cap repercussió tècnica en el teixit, no hi ha motiu per a què amb la màquina de referència es faci cap distinció en la història de les teles artístiques.

CAMIL RODÓN I FONT

LES OBRES PICTÒRIQUES DE CASAS AL MUSEU DE BARCELONA

Posats sengles comentaris als petits dibuixos i a la nombrosa sèrie de carbons iconogràfics que de Ramon Casas posseeix el Museu de Barcelona, cal una nova nota referida a les teles de l'expressat artista que en el nostre Museu hi ha exposades. Poques en nombre són aquestes teles, però ben representatives de tres moments cabdals de l'artista.

El dotadíssim pintor que en arribar a París intensament s'acomoda al mestratge de Carolus Durand, xucla — podríem dir — tota la tècnica d'aquest en el sorprenent xulsc autorretrat que a hores d'ara forma part de la Col·lecció Plandiura, no va ésser menys sensible a altres lliçons que a la «vila-llum» rebia. L'interior gris-terrossenc solcat dels grumolls multicolors dels fanalets de revetlla (aplegat en el mateix recull artístic) palesa com a la freda gama, a la despietada gama d'un Manet, fou sensible en realitzar tal obra; però aquesta no seria una fase persistent del nostre pintor dotadíssim i res més d'ell tenim a la memòria que, almenys amb tan manifesta decisió, ens permeti situar-lo dins el cercle pictòric de Manet.

Casas amà molt, en la seva joventut, el bes de l'aire, el fi agrisament montmartrià que envolta la peraltada cúpula de l'església expiatòria dedicada al Sagrat Cor i també el Moli de la Galette, que amb Rusiñol i Utrillo aquells dies habitava i d'on varen eixir les

seves perlejades impressions de color. És del pati d'aquest Molí de la Galette d'on eixí la nota en negre, gris-llimó i blanc que fibla l'ànima, que l'artista va titular *Plein-air* i que va trametre a una de les nostres més antigues biennals barcelonines, des d'on fou portada al

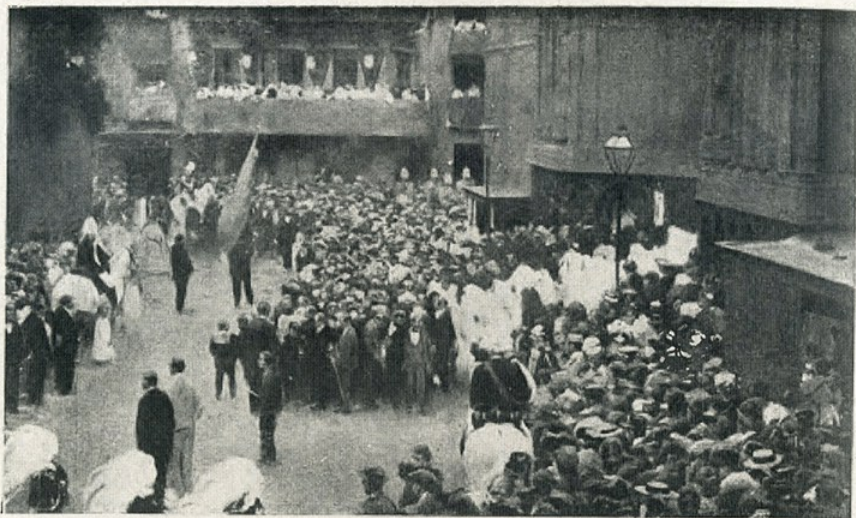
✓ *La processó de Santa Maria del Mar, de Barcelona*, marca en la producció de Casas el perillós moment de passar d'una realitat suggeridora a una realitat fotografiable. Aquests perills lleument podríem distingir-los en el *Ball de tarda*, que posseeix el Círcol del Liceu, si

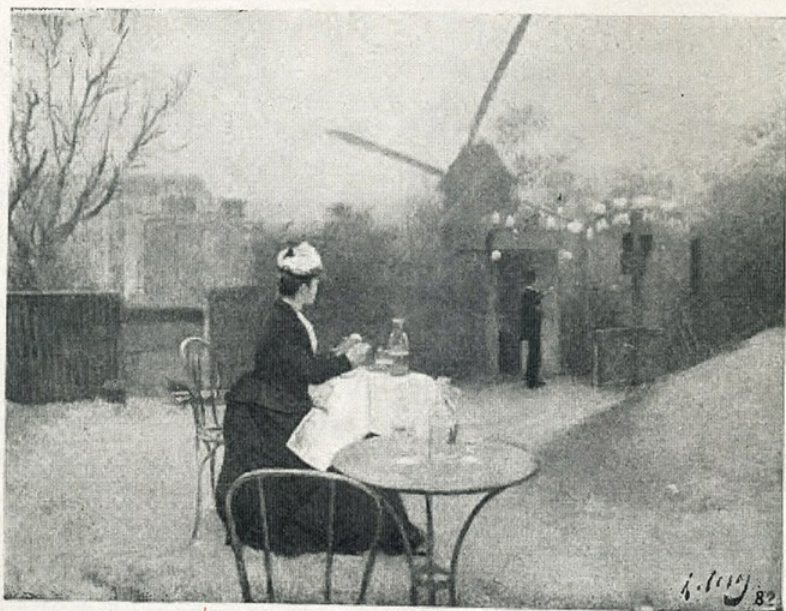
✓ R. Casas. — *Retrat*
(Museu d'Art Contemporani, Barcelona)

tot just iniciat, en aquells dies, *Museu d'Art Modern de Catalunya*: l'obra més antiga de Ramon Casas pintor que en el Museu es guarda, la que assenyala de més exacta manera la lluita per la impressió grissa i pel tema cregut banal fins aleshores que Rusiñol i Casas — amb el crític Casellas — ardentment van sostenir contra l'ambient immediat a l'Exposició Universal de Barcelona.

l'harmonia de blancs alenada o el xiscle capvespral damunt la vela, o tants altres detalls inoblidables, no ens en sabessin distreure. Ací, en *La processó*, el tallat el creiem tan fotogràfic com els que a Degas donava el kodak; el color, per altra banda, no és prou evocador de qualitats: els domassos recorden el paper. Notable encara aquesta obra, d'una manera ben especial, pel tractat ben unit del

✓ R. Casas. — «La processó de Santa Maria del Mar, de Barcelona»
(Museu d'Art Contemporani, Barcelona)

✓ R. Casas. — «Plein-air»
(Museu d'Art Contemporani, Barcelona)

seu conjunt, ens sembla ésser com un primer graó en els dels dos darrers quadres de multituds que pintà Casas a base del tema *La carga*.

Els dos retrats de Casas que hi ha en el nostre Museu assenyalen l'època del seu definitiu mestratge. Figuraren ambdós en l'exposició famosa de l'any set. A partir d'ells, Casas ja té tota l'agilitat per a valorar les ombres i les endega — sense premeditació, sens dubte — fins a donar el flac encís adient a les teles de Museu. Passat aquest moment de Ramon Casas, l'obra seva anà de dia en dia perdent intensitat, i acabà per estancar-se en uns conjunts cromàtics gairebé d'interès fotogràfic. Els dos retrats que hi ha al nostre Museu encara foren a temps a salvar-se de la definitiva davallada.

JOSEP F.-RÀFOLS

✓ R. Casas. — Retrat
(Museu d'Art Contemporani, Barcelona)

ESTATUÀRIA XINESA

La col·lecció extremo-oriental del Museu d'Arts Decoratives, a Pedralbes, s'acaba d'augmentar amb l'aportació que, en dipòsit, el conegut industrial i amateur artístic, senyor Damià Mateu, ha fet de la bella col·lecció de bronzes, porcellanes i tapits, que, adquirida al col·leccionista Josep Porta, entre altres objectes no menys interessants, complementa la col·lecció primerament aportada pel senyor Masriera, fent mantenir falagüeres esperances de poder arribar a reunir un dia un conjunt prou complet per a permetre conduir el nostre poble al sencer coneixement d'una arqueologia i d'unes arts fins avui allunyades de nosaltres en tots conceptes.

La col·lecció del senyor Mateu és prou nombrosa per a poder ocupar ella sola una de les sales del ex-palau reial de Pedralbes. Integrada per una heterogeneïtat de conjunts, queda facilitada la tasca per poder fer de cadascú d'ells un estudi que, encara que lleuger, permeti obrir un camí d'iniciació vers la coneixença d'unes arts, d'uns simbolismes i, en general, d'unes complexitats en la seva major part desconegudes.

Un d'aquests conjunts és el d'estatuària xinesa, en bronze, de gran valor així artístic que arqueològic. El componen vint exemplars d'estàtues pertanyents al panteó búdic, algunes d'elles sortides d'altars familiars, a diferent tamany, foses a la cera perduda amb una execució que demostra una seguretat de mà que sols els bronzistes japonesos del segle XVII poden igualar; en quasi totes s'hi pot remarcar que l'acabat fou portat en un tal grau de precisió, que àdhuc en els plecs i en els fons més recòndits no és possible trobar-hi una imperfecció, ni tampoc cap retoc de cisell o senyal d'una qualsevol reparació. És a dir, que després de vistes s'acaba per tenir el convenciment com ja al primer raig del metall líquid, aquest prengué tots els accents del model. Cronològicament, aquestes estatuets de bronze corresponen a les dinasties Tang (621-907 d. C.), Sung (960-1279) i Ming (segle XVI d'aquesta dinastia).

La Junta de Museus es felicita per l'aportació feta pel senyor Mateu, i es complau en remerciar-lo per la cooperació donada als seus fins culturals.

*

✓ R. Casas. — Autoretrat
(Col·lecció Lluís Plandiura)

tava res, els diners li sobraven i podia dedicar-se a la pintura.

El primer mestre que anà a veure va ésser Carolus Durand, que vivia al Barri Llatí. El mestre el rebutjà per massa jove, però Casas va fer-li veure alguns dels seus dibuixos i Carolus Durand, sorprès, rectificà de criteri i va acceptar-lo com a deixeble.

D'aquell primer hivern a París data el primer èxit de Casas: l'autoretrat que es conserva a la col·lecció Plandiura i que va ésser exposat al «Saló» vell o dels *Champs Elysées*.

En aquell quadre es manifestà ja la personalitat i la tendència de la pintura de Ramon Casas, un realisme pensant amb Manet, i no pas amb els impressionistes com deien uns anys més tard els crítics barcelonins. És més, l'any següent Casas se n'anà a estudiar al *Museo del Prado*, de Madrid, i l'estudi de Velàzquez, del Greco, de Goya, etc., etc., va acabar de formar-li el concepte que tenia de l'art de la nostra època. D'aquella època són alguns retrats de Casas veritablement admirables i mai millorats.

La primera exposició de Ramon Casas a Barcelona va ésser uns pocs anys després. Casas se'n tornà a París i allí va anar a viure a Montmartre amb Rusiñol i després amb

Clarassó, Canudes, Utrillo i alguns altres, exposant seguidament a can Parés, on tots se'n reien d'aquella pintura que no entenien i que en deien modernista, grisa, impressionista i un ramat de coses més.

Verament, la revolució, el contrast que feia aquella pintura noble i honrada de Casas prop de les teles que s'exposaven ordinàriament en aquella casa, aixecava les més irades controvèrsies.

Els vells crítics assenyats s'indignaven, els més joves i avençats defensaven els modernistes... i el públic ni per casualitat adquiria un quadre.

Però, la primera pedra era llençada i la primera llavor escampada. Els joves de més talent començaren a mirar primer amb interès, després amb simpatia i finalment amb convicció la pintura modernista, i Casas, com Rusiñol, va fer molts adeptes.

Recordem, com exemple, el cas de tres dels més indiscutibles pintors catalans del nostre temps. Tots tres tenen una personalitat pròpia, ben definida, ben independent, però tots tres van beure primer en aquella font de Casas que estimaven i respectaven, per més que després no l'haguessin seguit servilment. Aquests

Ramon Casas i Domènec Carles a Tamarit